

היום נלמד בעזרת ה':

ראש השנה דף לד

אנו ממשיכים את דברי הברייתא שהתחילה בעמוד הקודם ('תנו רבנן מנין שבשופר') המבארת מניין לומדים את מצוות תקיעת שופר.

ומנין לשלוש של שלוש שלוש: מהיכן לומדים שצריך לתקוע לשלוש (מלכויות זכרונות ושופרות) - שלוש שלוש ('תקיעה תרועה תקיעה' לכל אחד)? מכך שכתוב שלוש פעמים 'תרועה'; אחד ביובל ושניים בראש השנה. ומניין לנו ללמוד מיובל לראש השנה? מכך שכתוב ביובל 'בחודש השביעי' וכן בראש השנה 'בחודש השביעי' (לימוד זה נקרא 'גזירה [=מילה] שווה'). הברייתא מסיימת את דבריה 'שיעור תקיעה כתרועה, שיעור תרועה כשלושה שברים'.

הגמרא מקשה על הברייתא:

האי תנא מעיקרא מייתי לה בהיקשא: בתחילת הברייתא בעמוד הקודם, למדה הברייתא שתוקעים ב'שופר' וכן את סדר התקיעות - מלימוד של 'היקש': דהיינו המילים 'בחודש השביעי' מיותרות בפסוק המדבר על יום הכיפורים (שכבר ידוע לנו שהוא בחודש השביעי), ללמד שכל התקיעות של חודש השביעי שוות. ולכן אם כתוב ביום הכיפורים שופר וסדר תקיעות, אנו לומדים מהיקש גם לראש השנה. ואם כן קשה מדוע בהמשך הברייתא יש צורך ללמוד את מספר התקיעות (שלוש של שלוש שלוש) מלימוד של 'גזירה שווה'?

הגמרא מתרצת ש'גזירה שווה' אין אדם יכול לדון מעצמו, ולכן לולי שהיתה לנו קבלה ממשה מסיני לדון את הגזירה שווה הנ"ל – היינו לומדים מהיקש. אבל באמת לאחר שיש לנו גזירה שווה אין צריך ללמוד מהיקש.

הברייתא הבאה חולקת על הברייתא הקודמת וסוברת שלא כל התקיעות מדאורייתא:

והאי תנא מייתי לה בגזירה שווה ממדבר: התנא הבא לומד את צורת התקיעות, מהתקיעות שהיו תוקעים במדבר לצורך אסיפת העם וכן לצורך מסע המחנות, כנאמר

(המשך בדף הבא ↓)

'ותקעתם תרועה'. יתכן היה לפרש שכוונת הפסוק 'תתקעו צורה של תרועה', אך הגמרא מוכיחה שהכוונה תתקעו ('תקיעה פשוטה') וגם תריעו ('תרועה').

רבי ישמעאל בנו של רביב"ב: לדעתו אין צורך ללמוד את התקיעה הפשוטה שלאחר התרועה, מהמשך הפסוק 'תרועה יתקעו', אלא מראשיתו 'ותקעתם תרועה שנית'. מכיון שהמילה 'שנית' מיותרת, שהרי כבר נאמר קודם לכן שתוקעים למסע מחנה מזרח, ועבשיו נאמר שתוקעים למסע מחנה דרום ופשיטא שזו תרועה שניה – אלא ללמד שה'ותקעתם' יהיה גם שנית ל'תרועה' דהיינו פשוטה שלאחריה.

אין לי אלא בדמדבר: ממשיכה הברייתא ואומרת שלומדים ממדבר לראש השנה - בגזירה שווה 'תרועה' שנאמרה בשניהם.

ושלוש תרועות נאמרו בר"ה: שני הפסוקים א: 'שבתון זכרון תרועה' ב: 'יום תרועה' נאמרו בראש השנה. ופסוק ג: 'והעברת שופר תרועה' נאמר ביוה"כ של יובל. (והתנא הזה לומד גם כן גז"ש 'בחוודש השביעי' ר"ה מיובל. להלן הגמרא תקשה אם כן שילמד הכל מיובל?).

כפי שלמדנו לעיל לכל תרועה יש תקיעה לפניה ולאחריה, סה"כ: 3 תרועות ו-6 תקיעות.

שני הפסוקים הנ"ל א' (שבתון זכרון תרועה) ו-ג' (והעברת שופר תרועה) - מלמדים על תרועה (תקיעה תרועה תקיעה) מדאורייתא. אבל הפסוק ה-ב' (יום תרועה) - אינו מדאורייתא אלא אסמכתא מדרבנן, מכיון שהפסוק הזה כבר נצרך לגזירה שווה הנ"ל ללמוד תרועה תרועה ממדבר. (ישנו כלל שבשביל ללמוד גז"ש צריך שהפסוק יהיה מופנה (= פנוי) ואם היינו לומדים ממנו תרועה נוספת הוא לא היה מופנה).

רבי שמואל בר נחמני: סובר שהפסוק של יובל בא ללמד על תרועה מדאורייתא, ואילו שני הפסוקים של ר"ה הם רק אסמכתא מדרבנן. אחד בא ללמד על הגז"ש ממדבר, והשני - יום תרועה - מלמד שתוקעים ביום ולא בלילה.

ואידך: ואילו התנא-קמא שלומד מ'יום תרועה' לגז"ש ממדבר - ילמד שתוקעים ביום ולא בלילה מהמשך הפסוק הנ"ל 'והעברת שופר' ... ביום הכיפורים'.

אי מביום הכיפורים יליף: אם כן, אז שכבר ילמד גם את התקיעה לפניה ולאחריה מיום הכיפורים, וכמו שלמדה הברייתא הראשונה מיובל מ'והעברת שופר.. תעבירו שופר.. ומדוע הוא נזקק ללמוד זאת ממדבר?

הגמרא מתרצת שהוא לא לומד מ'והעברת תעבירו' תקיעות. כי מ'והעברת' - לומדים לתקוע 'דרך העברתו' כלומר דרך גדילתו בצד הקצר ולא בצד הרחב. ו'מתעבירו' - אי אפשר ללמוד לתקיעה, כי היינו סבורים שכוונת הפסוק שצריך לקחת את השופר ביד ולהעביר אותו בכל ארץ ישראל ביובל.

ואידך: והברייתא הראשונה הלומדת מ'והעברת תעבירו' תקיעות, סוברת שאת הלימוד שצריך לתקוע 'דרך העברתו' לומדים מעצם כך שהפסוק נקט לשון של 'והעברת' (ולא ו'תתקע בשופר'). ומהפסוק 'תעבירו שופר' לא היינו חושבים ללמוד להעביר שופר ביד, כי כבר למדנו מהפסוק המדבר על המשכן שנאמר בו לשון 'ויעבירו' ופירושו תקיעה ('ויעבירו קול במחנה').

אתקין רבי אבהו בקיסרי: לתקוע גם שברים וגם תרועה יחדיו, דהיינו תקיעה שברים תרועה תקיעה (=תשר"ת). הגמרא מקשה מדוע צריך לתקוע את שניהם, הרי ה'תרועה' היא או גניחות (שברים) או יללות (תרועה)? הגמרא מתרצת שהוא הסתפק האם גניחות או יללות.

מתקיף לה רב עוירא: אם התרועה היא הצורה האמיתית, הרי השברים גורמים הפסק בין התקיעה שלפניה לתרועה, ופוסליוס את התקיעות. וכן להיפך אם השברים הם הצורה האמיתית, הרי התרועה גורמת הפסק בין השברים לתקיעה שלאחריה?

הגמרא מתרצת שרבי אבהו תקע גם תש"ת גם תר"ת וגם תשר"ת, כי הסתפק האם הם תש"ת לחוד או תר"ת לחוד או שניהם ביחד. אמנם לא הסתפק האם קודם תרועה ואח"כ שברים, כי כפי שלמדנו 'תרועה' לשון בכי וכשאדם בוכה הוא קודם גונח ולאחר מכן מילל, ולא להיפך.

[לסיכום: לאחר תקנת רבי אבהו צריכים לתקוע תש"ת תר"ת ותשר"ת לכל אחת מהברכות. סה"כ: 10 קולות = 3X = 30 קולות.]

א"ר יוחנן שמע תשע תקיעות: כלומר שמע את התקיעות בהפסקות ביניהם יצא. רבי יוחנן מדבר מדין דאורייתא קודם שנסתפקו בצורת התקיעות ולכן נקט תשע תקיעות (תקיעה תרועה תקיעה לכל סדר).

מתשע בני אדם כאחד לא יצא: מכיון שצריך לתקוע פשוטה לפניה, תרועה, ופשוטה לאחריה - וכשתוקעים כולם ביחד אין סדר של תקיעות. (פירשנו על פי תוספות). אבל

(המשך בדף הבא ↓)

אם שמע תקיעה מאדם אחד ותרועה מאדם אחר אפילו בהפסקות ביניהם (= לסירוגין) יצא.

הגמרא מקשה על רבי יוחנן מדבריו לענין הלל ומגילה. ומתרת ששם נאמרו דבריו משמו של רבו, אך הוא עצמו לא סובר כן.

וּדְיָדָה לֹא: הגמרא מקשה שוב מדברי רבי יוחנן עצמו. מהמעשה שהלך רבי אבהו אחורי רבי יוחנן במבואות המטונפות, ולכן הפסיק רבי אבהו באמצע קריאת שמע, וכשיצא משם אמר לו רבי יוחנן שאם שהה משך זמן בכדי שהיה יכול לקרוא את כולה (מראש עד סוף) צריך לחזור לראש. ואילו כאן אמר רבי יוחנן שהשהייה אינה הפסק?

הגמרא מתרת שרבי יוחנן ענה את התשובה לשיטתו של רבי אבהו הסובר ששהייה היא הפסק, רק השאלה שלו היתה כמה זמן שהייה עושה הפסק. אבל רבי יוחנן עצמו סובר ששהייה אינה גורמת הפסק כלל. [רש"י מוסיף שבנוסף חלק רבי יוחנן על רבי אבהו בכך שאפשר לקרוא קריאת שמע במבואות המטונפים ע"י שיניח ידו על פיו].

ת"ר תקיעות אין מעכבות זו את זו: תקיעות שתוקעים בתעניות בחצוצרות - אין מעכבות זו את זו, שאם יודע לתקוע רק תקיעה או תרועה יתקע. וכן הברכות שמוסיפים בחזרת הש"ץ בתעניות - אין מעכבות זו את זו שאם יודע רק מקצת יברך את הברכות שיודע. אבל תקיעות וברכות (זכרונות מלכויות ושופרות) של ר"ה ויוה"כ (של יובל) – מעכבות, שאם יודע רק מקצת מהתקיעות או מקצת הברכות לא יתקע ולא יברך.

רב פפא בר שמואל קם לצלוי: נעמד להתפלל תפילת מוסף של ר"ה ביחידות, ואמר לשמשו: כשאסמן לך שסיימתי את הברכה תתקע לי. אמר לו רבא שדווקא בציבור (= חבר עיר) תוקעים בתוך התפילה, אבל יחיד קודם מתפלל ואח"כ תוקע.

שומען על הסדר: תקיעה תרועה תקיעה. יחיד שלא בירך אין חבירו מברך עליו: אינו מברך בקול בשבילו להוציאו ידי חובה.

כיצד שתי עיירות: הוא לא יודע לתקוע וגם לא להתפלל מוסף של ר"ה. באחת ספק אם יתקעו ובשניה ודאי יתפללו ויוכל לצאת ידי חובה משמיעת הש"ץ – הולך למקום שתוקעים כי תקיעות מדאורייתא ואילו ברכות מדרבנן.

(המשך בדף הבא ↓)

תניא אמרו לו לרבן גמליאל: לדעת חכמים אין הש"ץ מוציא את הבקיא להתפלל, ואילו לדעת רבן גמליאל ש"ץ מוציא גם את הבקי. הגמרא מביאה את ה'משא ומתן' ביניהם: להסדיר ש"ץ תפילתו: לכן מתפללים כל הציבור בלחש אפילו שהיו יכולים לצאת מהש"ץ.

אמר רבי יוחנן מודים חכמים לרבן גמליאל: רבנן חזרו בהם והודו שהש"ץ מוציא את הבקי. אבל לדעת רב המחלוקת נשארה בעינה.

את דברי רבי יוחנן שמע רבי חייא, והלך ואמר אותם לפני רב דימי בר חיננא שחכמים חזרו בהם. אמר לו רב דימי: רב אמר שעדיין מחלוקת. אמר לו רבי חייא: רבה בב"ח עצמו (שהוא בעל השמועה) כבר אמר שכאשר אמר רבי יוחנן את דבריו חלק עליו ריש לקיש.